

**

Vol. ***

Research Paper

Received:
07 October 2024

Revised:
09 January 2025

Accepted:
16 April 2025

Published:
16 April 2025

P.P: 1-30

ISSN: 2645-4955
E-ISSN: 2645-5269

The Mediating Role of Self-Efficacy in the Relationship Between Islamic Religiosity and Social Capital with Mahdism Thought of Female Managers

Sirous Hadadnia¹

Abstract

The purpose of this study was the role of self-efficacy in the relationship between Islamic religiosity and social capital by promoting the idea of Mahdism for female principals of four schools in Shiraz. In terms of purpose, the present research was applied, and in terms of data collection method, it was a correlational descriptive research, and in terms of time, it was cross-sectional, and the statistical population in this study was all the female principals of the four Shiraz schools (850 people) and with Using the Morgan Krejci table, the number of statistical samples was about 256 people. In this research, the standard questionnaires of teachers' self-efficacy of Schwartz (2008), Safdel Islamic religiosity (2013), Shujaei's social capital (2013) and the questionnaire of Mahdism Hosseinzadeh et al. (2008) were used. The face validity of the questionnaires was obtained through expert confirmation and reliability by calculating Cronbach's alpha 0.91, 0.88, 0.93 and 0.90 respectively. Pearson correlation tests and path analysis were used to analyze the data. The results of Pearson's correlation test have shown that religiosity, social capital, self-efficacy and Mahdism thought have a significant relationship. Finally; The results of the path analysis test have shown that self-efficacy has a mediating role on the relationship between religiosity and social capital by promoting the idea of Mahdism women principals of four schools in Shiraz.

Key words: Islamic Religiosity, Social Capital, Self-efficacy, Mahdism Thought.

1. Assistans Professor, Nourabad Mamasani Branch, Islamic Azad Univwersity, Nourabad Mamasani
Iran .S_hadadnia@yahoo.com.

Cite this Paper: Hadadnia'S. The Mediating Role of Self-Efficacy in the Relationship Between Islamic Religiosity and Social Capital with Mahdism Thought of Female Managers, The Women and Families Cultural-Educational, 1-30.

Publisher: Imam Hussein University

© **Authors**

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) .

سال ***

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۱۶

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۰/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۱/۲۷

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۱/۲۷

صص: ۱-۳۰

شابا چاپی: ۴۹۵۵-۲۶۴۵

الکترونیکی: ۵۲۶۹-۲۶۴۵

نقش میانجی خودکارآمدی در رابطه دینداری اسلامی و سرمایه اجتماعی با اندیشه مهدویت مدیران زن

سیروس حدادنیا^۱

چکیده

مهدویت یک مسئله بین رشته ای است و حوزه های متعددی را شامل می شود. از آن جا که مهدویت بحث تحقق اسلام است از این جهت، ابعاد مختلفی را در حوزه های سیاسی، اجتماعی، اخلاقی و تربیتی شامل می شود. هدف این پژوهش، نقش میانجی خودکارآمدی در رابطه بین دینداری اسلامی و سرمایه اجتماعی با اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز، بود. تحقیق حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و از نظر روش جمع آوری داده ها از نوع پژوهش های توصیفی همبستگی و از لحاظ زمانی، مقطعی بود. جامعه آماری در این پژوهش همه ی مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز (۸۵۰ نفر) بود. و با استفاده از جدول مورگان کرجسی، تعداد نمونه آماری حدود ۲۵۶ نفر انتخاب شد. در این پژوهش از پرسشنامه های استاندارد خودکارآمدی معلمان، دینداری اسلامی، سرمایه اجتماعی و پرسشنامه مهدویت، استفاده شد. روایی صوری پرسشنامه ها به روش ضریب توافق متخصصان و پایایی با محاسبه آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۹۳، ۰/۸۸، ۰/۹۱ و ۰/۹۰ به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون های همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر استفاده شد. نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داده که دینداری، سرمایه اجتماعی، خودکارآمدی و اندیشه مهدویت رابطه معناداری دارند ($P < ۰/۰۵$). همچنین نتایج آزمون تحلیل مسیر نشان داده است که خودکارآمدی بر رابطه بین دینداری و سرمایه اجتماعی با اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز، نقش واسطه ای دارد ($P < ۰/۰۵$). خودکارآمدی مانند پلی بین دینداری اسلامی، سرمایه اجتماعی و اندیشه مهدویت عمل می کند و دستیابی به اندیشه مهدویت توسط مدیران را تسهیل می کنند. باور به اندیشه مهدوی، باعث می شود تا خدا محوری، اسوه بودن، آرمانگرایی، نشاط و پویایی، وظیفه شناسی و روح امید در افراد زنده شود و جامعه را در این زمینه ها به کوشش مضاعف وا دارد.

کلیدواژه ها: دینداری اسلامی، سرمایه اجتماعی، خودکارآمدی، اندیشه مهدویت.

۱. استادیار، گروه برنامه ریزی درسی، واحد نورآباد ممسنی، دانشگاه آزاد اسلامی، نورآباد ممسنی، ایران.

S_Hadadnia@Yahoo.Com

استناد: حدادنیا، حسن پور. نقش میانجی خودکارآمدی در رابطه دینداری اسلامی و سرمایه اجتماعی با اندیشه مهدویت مدیران زن، فرهنگی-تربیتی زنان و خانواده، ۳۰-۱.

© نویسنده گان

ناشر: دانشگاه جامع امام حسین (ع)

این مقاله تحت لیسانس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License- CC BY) در دسترس شما قرار گرفته است.

مقدمه و بیان مسئله

یکی از آموزه های مهم دین اسلام که از ظرفیت های مطلوبی در زمینه های اعتقادی، اخلاقی، تربیتی، سیاسی و اجتماعی برخوردار می باشد، اندیشه مهدویت^۱ است. کارکردهای این اندیشه، هم ناظر به زندگی حال و هم ناظر به آینده است. باور به این اندیشه، باعث می شود تا آرمانگرایی، نشاط و پویایی، وظیفه شناسی و روح امید در افراد زنده شود و جامعه را در این زمینه ها به کوشش مضاعف وا دارد. این امر سبب می گردد تا برای ایجاد و تحقق جامعه موعود و آرمانی اسلامی که در اندیشه اسلامی از آن به "حکومت جهانی امام مهدی" یاد می شود، جامعه منتظر از همه ظرفیت و تانسیل خود استفاده کند؛ زیرا در جامعه موعود اسلامی، امام و حاکمیت از آن امام معصوم است و حکومت و وراثت در زمین از آن صالحان خواهد بود (راد و عزیزی، ۱۳۹۹).

اندیشه مهدوی عبارت است از: «بیان اندیشه ها، باورها، اصول و اعتقادات مربوط به آموزه مهدویت، تبیین ارزش ها و بایدها و نبایدهای آن، تعیین هنجارها و الگوهای رفتاری کرداری مرتبط با آن، تولید نمادها، نشانه ها و علائم نمادین برای توسعه و تحکیم آن، تولید آیین ها و آداب و رسوم تازه و تقویت آیین های پیشین، ابداع و نوآوری های ارتباطی رسانه ها در حوزه شبکه های انسانی حقیقی و مجازی، توسعه و بسط مهارت های مورد نیاز مانند زمینه سازی ظهور، انتظارسازنده، روش های یاری مهدی موعود (عج) و...» (عظیمی، ۱۳۸۹، ص ۱۵۵). اصل اعتقاد و باور به مهدویت، اصلی فراگیر در میان گروه ها و فرقه های مختلف اسلامی است و اندیشه مهدویت اندیشه ای فرا مذهبی است که همه گروه های اسلامی بدان اعتقاد دارند. روایات متواتری از پیامبر اکرم (ص) رسیده است که حضرت مهدی عج از اهل بیت پیامبر (ص) است (آیت اله سبحانی، ۱۳۹۵). در واقع اندیشه مهدویت مجموعه ای از نگرش ها، ارزش ها و هنجارهایی است که درباره ظهور منجی موعود از نسل پیامبر (ص) شکل گرفته و ریشه های معرفتی آن از کتاب و سنت استخراج می شود. از این منظر، فرهنگ مهدویت ریشه در تاریخ بشر دارد. به بیان دیگر، همه ادیان الهی از همان آغاز، منادی ظهور منجی موعود بوده اند. از آن جا که نگرش ادیان به تاریخ تحول خطی و سرانجام نیک برای انسان و جهان و تحقق وعده الهی بوده است، پیامبران آسمانی همواره از فرارسیدن عصری طلایی که تحقق بخش وعده الهی باشد، خبر داده اند. اما به طور خاص، در

1. Idea of Mahdism

اسلام نیز آموزه مهدویت و به پیروی از آن، فرهنگ شکل گرفته بر اساس آن نیز قدمتی هم‌پای ظهور اسلام دارد. مؤمنان همواره به فرارسیدن چنین عصری بشارت داده می‌شدند. از این‌رو محور اساسی فرهنگ مهدویت را می‌توان تحقق فرج و ظهور منجی موعود دانست. هرگونه نگرش، هنجار و سنت‌ها و شعائر خاصی که در یک جامعه حول چنین اعتقادی شکل می‌گیرد، می‌تواند در مقوله فرهنگ مهدویت قرار گیرد (حسین‌زاده و همکاران ۱۳۸۸). از این‌رو توجه به اندیشه مهدویت و توسعه و ترویج آن در بین معلمان می‌تواند نتایج مثبت و موثری بر رشد و تعالی فرهنگ جامعه داشته باشد. از جمله عواملی که می‌تواند در تحقق این هدف آرمانی موثر باشد و به طور مستقیم یا غیر مستقیم با آن در ارتباط باشد، دینداری اسلامی^۱، سرمایه اجتماعی^۲ و خودکارآمدی^۳ است.

از نگاه رسمی و در نظام آموزش و پرورش هویت دینی و ایمان دینی موجب بالندگی افراد و آرامش ذهنی آنها شده و تعهد افراد به اصول اخلاقی را تقویت می‌کند. همچنین تصور رایج آن است که دینداری با رضایت، نگرش‌ها و کنش‌های سیاسی مرتبط است. همچنین انعطاف‌پذیری خانواده‌ها می‌تواند همراه با دینداری در کاهش بحران‌های هویتی مؤثر باشد (الیاسی و همکاران، ۱۴۰۲). بر این اساس است که بخش زیادی از آموزش‌های رسمی و غیررسمی در آموزش و پرورش جوامع (به ویژه در جمهوری اسلامی ایران) به انتقال ارزش‌های دینی اختصاص داده می‌شود. دینداری صفت و حالت انسان درباره دین است. با توجه به سه عنصر اساسی عقاید، اخلاقیات و احکام، و ویژگی‌های شناختی، عاطفی و رفتاری دین، می‌توان دینداری را چنین تعریف کرد: برخورداری از شناخت و باور به پروردگار یکتا، انبیا، آخرت و احکام الهی و داشتن عواطف نسبت به خدا، اولیا و بندگان خدا، و التزام و عمل به وظایف دینی برای تقرب به خداوند است (قدیمی و حافظیان، ۱۳۹۹). در طول دو دهه گذشته، ادبیات رو به رشدی وجود داشته است که اهمیت تعاملات معلمان را برای توسعه حرفه‌ای آنها تشخیص می‌دهد (بیکر دوایل و یون^۴،

1 . Islamic religiosity

2 . Social capital

3 . self-efficacy

4 . Baker Doyle, A. Doilvion, V.

(۲۰۲۰). توسعه حرفه ای معلمان به طور فزاینده ای به عنوان یک پدیده "اجتماعی نهفته" در نظر گرفته شده است. این امر به نوبه خود مفهوم سرمایه اجتماعی را در خط مقدم حوزه پژوهش معلمان قرار داده است. مطالعات زیادی سرمایه اجتماعی را به عنوان منبعی برای تعالی روحیه معنوی، اخلاقی و توجه به مبانی اسلامی برجسته کرده اند. در راستای این روند رو به رشد، تاکید بر جنبه اجتماعی توسعه معلم امروزه به جریان اصلی در پژوهش های معلم تبدیل شده است و سرمایه اجتماعی را به یک مفهوم مرسوم تبدیل می کند (کوپ^۱ و همکاران، ۲۰۲۲). همچنین تدریس یک عامل ضروری و غیر قابل جایگزینی است که بر نتایج یادگیری دانش آموزان تأثیر می گذارد. تدریس مؤثر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را تا حد زیادی بهبود می بخشد و شکاف را در بین دانش آموزان با زمینه های مختلف اجتماعی-اقتصادی، فرهنگی، دینی، مذهبی، و تقویت روحیه مهدوی آنان، کاهش می دهد (قدیمی و حافظیان، ۱۳۹۹). جامعه بین المللی در دهه های گذشته توجه فزاینده ای به کیفیت تدریس و اثربخشی تدریس داشته است و از جمله عواملی که بر کیفیت و اثربخشی تدریس تأثیر می گذارند، خودکارآمدی معلم است که عبارت است از اعتقاد به توانایی های آنها برای برنامه ریزی، سازماندهی و انجام فعالیت های مورد نیاز برای دستیابی به اهداف آموزشی معین. خودکارآمدی معلم نقش مهمی در تأثیرگذاری بر عملکرد کلاس درس معلمان و دستیابی به نتایج آموزشی رضایت بخش دارد. با توجه به تأثیر ارتقای خودکارآمدی معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، بررسی پیش بینی کننده های خودکارآمدی معلم از اهمیت ویژه ای برخوردار است (ژی^۲ و همکاران، ۲۰۲۲). خودکارآمدی، باوری درونی است که معلمان را در مواجهه با مشکلات روانی و امراض جسمانی ناشی از تنیدگی های تدریس، مصون می نماید. طراحی و اجرای برنامه های آماده سازی مبتنی بر خودکارآمدی در آموزش و پرورش می تواند تضمین کننده ی شایستگی های حرفه ای و تقویت کننده روحیات درونی معلمان باشد. تقویت

1. Coppe, T

2. Xie, Z.

فرهنگ مهدوی برای سازمان ها به ویژه سازمان های عمومی بسیار حائز اهمیت است؛ زیرا به درک رفتار کارکنان، پیش بینی نتایج یک تصمیم مدیریتی و ترغیب کارکنان به منظور تحقق اهداف خودشان و سازمان کمک می کند.

افزایش خودکارآمدی و اندیشه مهدویت مدیران آموزش و پرورش ناحیه چهار شیراز می تواند منجر به افزایش قابلیت تطبیق آنان با پیشرفت های جدید جامعه جهانی و در نهایت افزایش انگیزش دانش آموزان برای انجام وظایف محوله گردد و این می تواند منجر به بهبود وضعیت علمی- آموزشی کشور گردد. با توجه به مباحث مطرح شده، مهدویت یک مسئله بین رشته ای است و حوزه های متعددی را شامل می شود. از آن جا که مهدویت بحث تحقق اسلام است از این جهت، ابعاد مختلفی را در حوزه های سیاسی، اجتماعی، اخلاقی و تربیتی شامل می شود. مهدویت از سه جهت دارای اهمیت زیادی است؛ از جمله مهدویت موضوعی بین ادیانی است و می تواند یکی از مباحث وحدت آفرین میان شیعه و اهل سنت باشد؛ زیرا در بسیاری از حوزه های مهدویت، میان شیعیان و اهل سنت اشتراکات عقیدتی وجود دارد (آیت اله سبحانی، ۱۳۹۵). بنابراین، هدف اصلی این تحقیق، بررسی رابطه بین نقش دینداری اسلامی و سرمایه اجتماعی با خودکارآمدی و اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز، می باشد و سوال اصلی تحقیق به این صورت مطرح می گردد: آیا خودکارآمدی در ارتباط بین دینداری اسلامی و سرمایه اجتماعی با اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز نقش واسطه ای دارد؟

مبانی نظری

۱. اندیشه مهدویت

اندیشه مهدویت عبارت است از: «بیان باورها، اصول و اعتقادات مربوط به آموزه مهدویت، تبیین ارزش ها و بایدها و نبایدهای آن، تعیین هنجارها و الگوهای رفتاری کرداری مرتبط با آن،

تولید نمادها، نشانه‌ها و علائم نمادین برای توسعه و تحکیم آن، تولید آیین‌ها و آداب و رسوم تازه و تقویت آیین‌های پیشین، ابداع و نوآوری‌های ارتباطی رسانه‌ها در حوزه شبکه‌های انسانی حقیقی و مجازی، توسعه و بسط مهارت‌های مورد نیاز مانند زمینه‌سازی ظهور، انتظارسازنده، روش‌های یاری مهدی موعود (عج) و...». مصباحی مقدم (۱۳۹۷) هم در این راستا فرهنگ مهدویت را فرهنگ انتظار بشریت برای حاکمیت صلح و حاکمیت حق می‌داند. بدین صورت که حق حاکم شود و صلح را در میان بشریت برقرار کند که بشریت به صورت یکپارچه شود و مدیریت یکپارچه داشته باشد (حسین‌زاده و همکاران، ۱۳۸۸). مهدویت عبارت است از بیان تجربیات درونی شخصی، خیالی، روانی، اجتماعی، فرهنگی، ارتباطی، رسانه‌ای، تاریخی، اقتصادی، سیاسی، افسانه‌ای و... برخاسته از مفاهیم و اصول باور موقی مهدویت همچون انتظار، زمینه‌سازی، برپایی دولت کریمه حق، جهانی شدن اسلام، توحید، ایمان، عدالت، یکتاپرستی، رواج رفاه همگانی و ... و بیان ابعاد مختلف شخصیتی حضرت مهدی (عج) و دولت جهانی ایشان در قالبی الهام‌بخش (راد و عزیزی، ۱۳۹۹). از کارکردهای مهدویت‌گرایی این است که تمامی قرائت‌های رسمی و غیر رسمی از مذاهب و ادیان با ظهور مهدوی تصحیح خواهد شد و ظهور ایشان ارمغان‌آور تفسیری وحیانی و مطابق با منطق وحیانی تمامی انبیای پیشین می‌باشد که به اختلافات مذهبی پایان خواهد داد. بنابراین، ادبیات و فرهنگ مهدوی مدخلی است که تمامی اعتقادات اسلامی و حتی نظام اعتقادی دیگرادیان از آن منظر نگریسته می‌شود و در عین حال که مهدویت قسیم دیگر اعتقادات همچون توحید، نبوت، معاد و امثال آن است، اما شخصه مهمی دارد که آن را حتی از نبوت رسولان ممتاز می‌سازد و به آن، شایستگی احراز جایگاه یک گفتمان جهانی را می‌دهد و آن تمامیت‌بخشی و تکمیل کارکردهای تمامی انبیا در طول تاریخ بشر، به وحدت رساندن تمامی آموزه‌های ادیان گذشته، تفسیر خالص و توانا از اعتقادات دینی و قطعی بودن تحقق این ایده‌آل و آرمان دینی است (حسین‌زاده و همکاران، ۱۳۸۸).

۲. دینداری اسلامی

علامه طباطبایی (ره) دین را طریقه پرسش خداوند متعال دانسته و می‌فرماید: از آیه ۱۹ سوره مبارکه آل عمران و نیز آیه ۸۵ همین سوره بر می‌آید که هر طریقه و مسلکی در پرسش خدای

متعال دین است ولی دین مقبول در گاه خداوند تنها اسلام است و نیز دین عبارت است از سنت و طریقه الهیه (فقیهی و همکاران، ۱۴۰۰). شهید محمدجواد باهنر می‌نویسد: دین عبارت است از نظام اعتقادی و عملی و اخلاقی بهم پیوسته‌ای که از جانب خدا بر پیامبران وحی شده است تا مردم را بر آن اساس ارشاد کرده و راهنمایی نماید (راد و عزیزی، ۱۳۹۹). دینداری شامل مولفه‌های متمایزی است که نیازمند رویکرد مفهومی و راهبردهای اندازه‌گیری می‌باشد (حسین‌زاده و همکاران، ۱۳۸۸). دورکیم دو بعد برای دین را شناسایی نمود و در دیدگاه وی پدیده‌های دینی در دو مقوله اساسی باورها و مراسم مذهبی دسته‌بندی می‌گردد و دواس برای ارزیابی مذهبی بودن چهار مولفه در نظر گرفته است که شامل اعتقادات، تعهد یا اهمیت مذهب در زندگی، حضور در کلیسا و الهام یا شهود مذهبی است. همه مذاهب جهان اگرچه در جزئیات تفاوت دارند اما دارای بخش‌هایی‌اند که دینداری در آن حوزه‌ها جلوه‌گر می‌گردد و این بخش‌ها که می‌توان آنها را به مثابه مولفه‌ها و ابعاد دینداری در نظر گرفت عبارتند از (محمدی، ۱۴۰۲):

- بعد اعتقادی^۱

دینداری اسلامی مجموعه‌ای از اعتقادات است که اصول دین نامیده می‌شوند که می‌توان با اعتقادات دینی تطبیق نمود که عبارتند از: اعتقاد به خدا، پیامبران، معجزه‌های پیامبران مانند قرآن، انجیل، تورات و نیز اعتقاد به معاد روز جزا، اعتقاد به رعایت بعضی از اعمال دینی مانند: نماز و روزه و... (حسین‌زاده و همکاران، ۱۳۸۸).

- بعد مناسکی^۲

این بعد به معنی آداب و رسوم فرموله شده یا رفتارهای الگو است که در بین پیروان و محبان هر دین یا به طور کلی مراسمی که هر دین از محبان خود توقع دارد که آنها را انجام دهند و ناظر بر اعمالی که در چارچوب زندگی دینی انجام می‌گردد، است. اعتقادات مناسکی، اشاره به باور و دیدگاه افراد نسبت به مناسکی که دین آن را ملزم نموده دارد، در واقع هدف، دانستن لایه‌های پنهانی و درونی ذهن انسان درباره مناسکی مانند روزه، نماز، دعا کردن و تقلید است. این باورها

1. Belief dimension

2. After rituals

شامل زیر باورهای تفسیری اعتقاد به نماز، متعهد بودن به روزه، پذیرش مسأله تقلید و باور داشتن به دعا می‌باشد (فقیهی و همکاران، ۱۴۰۰).

- بعد پیامدی^۱

بعد پیامدی ناظر بر رفتار روزمره و غیر دینی می‌باشد که در رفتار غیر دینی فرد استحکام یافته و به زندگی اش رنگ و بویی دینی می‌بخشد و این بعد شامل پیامدهای باور، عمل، تجربه و دانش دینی در زندگی روزمره فرد معتقد در رابطه او با دیگران می‌باشد (سراج زاده و توکلی، ۱۳۹۵).

- بعد عاطفی^۲

این بعد برای هر نوع تجربه‌ای در رابطه با حیات دینی خود بکار می‌رود همچون: حس گناه یا رهایی، وجد و سرور، ترس، شوق تمنا، احساس امتنان و سیاسی. علت دینی تلقی گشتن این تجربه ساختار ویژه باورها و اعتقادات فرد تجربه کننده می‌باشد (اعرابیان و همکاران، ۱۳۹۸).

۳. خودکارآمدی

بندورا خودکارآمدی را دریافت و داوری فرد درباره‌ی مهارت‌ها و توانمندی های خود برای انجام کارهایی که در موقعیت ویژه به آن نیازمند است تعریف کرده است وی معتقد است که خودکارآمدی همچون عامل شناختی- انگیزشی، دارای نقشی پرمایه در پدیدآوری تفاوت‌های فردی و جنسیتی در گستره‌ی کارکرد تحصیلی است (شهنی بیلاق و همکاران، ۱۳۹۶). راه دیگری که بندورا (۱۹۹۵) خودکارآمدی را شرح داده، بر حسب ادراک فرد از مقدار کنترلی است که او بر زندگی خود دارد، افراد می‌کوشند بر رویدادهایی که زندگی آنان را تحت تاثیر قرار می‌دهند، اعمال کنترل نمایند. با اعمال نفوذ در موقعیت‌هایی که آنان می‌توانند مقداری کنترل داشته باشند، بهتر می‌توانند آینده‌ی مطلوب را تحقق بخشیده و از نتایج نامطلوب ممانعت به عمل آورند. تلاش برای اعمال کنترل بر شرایط زندگی، تقریباً بر هر فردی حکمفرماست، زیرا این کار می‌تواند منافع شخصی و اجتماعی را برای آنان تأمین نماید. توانایی تأثیرگذاری بر پیامدها، آنان را قابل پیش‌بینی می‌سازد. قابل پیش‌بینی بودن، آمادگی سازش یافتگی را پرورش می‌دهد و ناامیدی در اعمال نفوذ

1. Consequential dimension
2. Emotional dimension

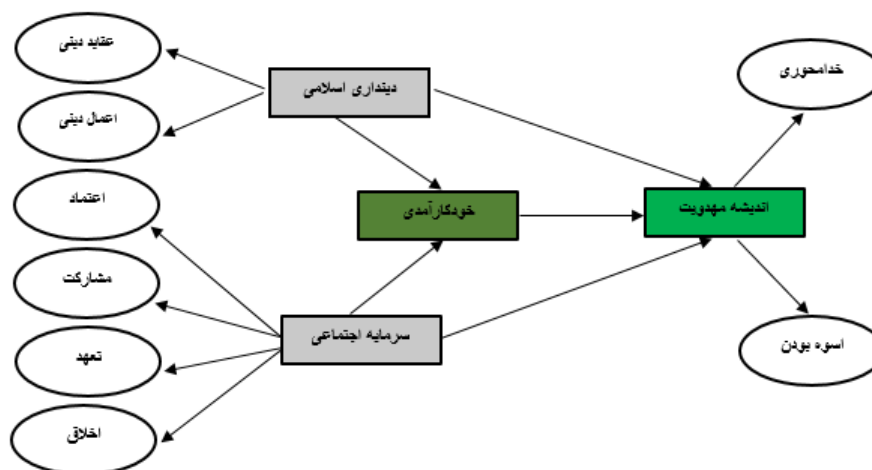
بر اموری که به صورت نامطلوب بر زندگی فرد تأثیر می‌گذارند، نگرانی، دلسردی و ناامیدی را پرورش دهد (اعرابیان و همکاران، ۱۳۹۸).

۴- سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی موضوعی جدید در مطالعات مدیریت، توسعه، اقتصاد و جامعه‌شناسی در سطح جهان است. از زمانی که اصطلاح و مفهوم سرمایه اجتماعی انتشار یافت زمان زیادی نمی‌گذرد. سرمایه اجتماعی نه تنها در زمینه توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه بلکه در کشورهای توسعه یافته نیز به عنوان یک موضوع مهم مورد توجه قرار گرفته است (کایو، ۲۰۲۱). نظریه پردازان علوم اجتماعی، سرمایه اجتماعی را با کارکردها، سطوح تحلیل و بازدهی متفاوتی مورد بحث قرار داده‌اند. تبیین نظری سرمایه اجتماعی نشان از توجه به مؤلفه‌های مختلف در مقیاس و ابعاد متفاوت دارد. این نوع نگاه هر چند که زوایایی از این مفهوم را روشن ساخته است، لیکن هنوز نسبت به برخوردار بودن از نگاهی جامع فاصله دارد (خمر نیا و همکاران، ۱۳۹۸). اصطلاح سرمایه اجتماعی نخستین بار در اثر کلاسیک جین جاکوب، به نام مرگ و زندگی در شهرهای بزرگ آمریکایی به کار رفته است. این اصطلاح در دهه ۱۹۸۰ توسط جیمز کلنن جامعه‌شناس آمریکایی - در معنای وسیع تری مورد استفاده قرار گرفت و رابرت پاتنم دانشمند علوم سیاسی - نفر دومی بود که بحثی قوی و پرشور را در مورد سرمایه اجتماعی و جامعه مدنی در ایتالیا و ایالات متحده برانگیخت (امینی، ۱۳۹۶). سرمایه اجتماعی عبارت است از خصایص یا مشخصات سازمان اجتماعی یعنی مواردی چون شبکه‌ها، ارزش‌ها، هنجارها، اعتماد اجتماعی را در بر می‌گیرد که همکاری متقابل و هماهنگی در جهت منافع مشترک را تسهیل می‌کنند (پاتنم، ۲۰۰۲). پیر بوردیو (۱۹۸۵)، جامعه‌شناس فرانسوی - نظریه بسط یافته‌ای از سرمایه اجتماعی مطرح می‌کند. از نظر بوردیو سرمایه اجتماعی همزمان هم مربوط به علم اقتصاد است و هم مجموعه‌ای از روابط مبتنی بر قدرت که قلمروها و تعاملات اجتماعی مختلفی را بوجود می‌آورد و معمولاً نامرتبط با علم اقتصاد تصور می‌شود (ضماهنی و همکاران، ۱۳۹۱). با توجه به مطالب فوق مدل مفهومی این پژوهش در شکل شماره ۱، نمایش داده شده است.

1. Kuo, N

2. Putnam, R,D

شکل شماره ۱: مدل مفهومی پژوهش

پیشینه پژوهشی

در پژوهشی با عنوان آزمون الگوی مفهومی ارتباط بین هویت معنوی و ترویج گفتمان مهدویت از طریق سرمایه فکری کارکنان نظامی توسط حدادنیا و ثابت اردکانی (۱۴۰۳)، نشان دادند با افزایش هویت معنوی در میان کارکنان میزان ترویج گفتمان مهدویت در آنان تقویت می‌شود. همچنین با افزایش میزان هویت معنوی در بین کارکنان میزان سرمایه فکری نیز در آنان ارتقا می‌یابد. علاوه بر این با افزایش میزان سرمایه فکری در میان کارکنان بر میزان ترویج گفتمان مهدویت نیز افزوده می‌شود. در پژوهش‌های دیگر با عنوان بررسی ارتباط بین سواد رسانه‌ای و خودکارآمدی با اخلاق مهدوی معلمان مقطع دوم متوسطه جهرم توسط افلاکی فرد و محبی نیا (۱۴۰۲)، نشان دادند، میان سواد رسانه‌ای و خودکارآمدی با اخلاق مهدوی معلمان رابطه معنادار، مثبت و مستقیمی وجود داشت. میان سواد رسانه‌ای و خودکارآمدی معلمان رابطه معنادار، مثبت و مستقیمی وجود داشت. همچنین میان درک محتوای پیام رسانه، آگاهی از اهداف با اخلاق مهدوی معلمان رابطه معنادار، مثبت وجود داشت. همچنین در پژوهشی دیگر فلاحت پور (۱۴۰۱)، به بررسی رابطه خودکارآمدی و هوش فرهنگی با انگیزش شغلی در معلمان مدارس ابتدایی دخترانه شهرستان ساوجبلاغ پرداختند.

نتایج نشان داد که خودکارآمدی و هوش فرهنگی توان پیش بینی انگیزش شغلی را دارند. بین خودکارآمدی و انگیزش شغلی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد و همه مولفه های خودکارآمدی شامل میل به آغازگری رفتار، تفاوت در رویارویی با موانع و گسترش تلاش برای کامل کردن توان پیش بینی انگیزش شغلی را دارند. مرادی دهنوی و همکاران (۱۴۰۱)، در مطالعه ای به مدل یابی رابطه دینداری و آسایش روانشناختی با میانجیگری خودکارآمدی، حمایت اجتماعی ادراک شده و معنای زندگی پرداختند. یافته ها نشان دادند که الف): مسیر تأثیر دینداری بر خودکارآمدی و معنای زندگی، مثبت و معنادار ولی مسیر دینداری و حمایت اجتماعی ادراک شده، معنادار نمی باشد و همچنین مسیرهای بین خودکارآمدی و آسایش روانشناختی، معنای زندگی و آسایش روانشناختی، حمایت اجتماعی ادراک شده و آسایش روانشناختی نیز مثبت و معنادار می باشند. ب): حمایت اجتماعی ادراک شده به صورت مستقیم بر آسایش روانشناختی تأثیر معناداری می گذارد ولی دینداری به صورت غیرمستقیم و از طریق متغیرهای میانجی خودکارآمدی و معنای زندگی، بر آسایش روانشناختی تأثیر می گذارد، ازاین رو می توان خودکارآمدی و معنای زندگی را به عنوان متغیرهای میانجی مناسب در رابطه بین دینداری و آسایش روانشناختی در نظر گرفت. همچنین در این پژوهش، ۵۱ درصد از تغییرات آسایش روانشناختی، توسط دینداری، حمایت اجتماعی ادراک شده، معنای زندگی و خودکارآمدی تبیین می شود. جمالی راد و همکاران (۱۴۰۲)، در پژوهشی نشان داد که کرامت درمانی معنوی اسلامی یک رویکرد درمانی جدید است که برای کاهش رنج، بهبود کیفیت زندگی و تقویت حس کرامت برای زنان دارای همسران پیمان شکن مفید بوده است؛ علاوه بر مقوله های مذکور، کرامت درمانی با بهره گیری از فعال شدن بعد عبودیت، مثبت اندیشی درباره خدا و خود، سپاسگزاری از خود و شریک زندگی، تعیین مرزهای حریم خصوصی زوجی و فردی، و کسب استقلال خواهی بر افسردگی زنان دارای همسران پیمان شکن اثر بخش بوده است.

شفیعی و همکاران (۱۴۰۰)، در مطالعه ای به بررسی تأثیر اخلاق حرفه ای بر عملکرد و انگیزش شغلی معلمان با نقش میانجی دینداری در کار پرداختند. یافته های پژوهش تأثیر اخلاق حرفه ای و ابعادش بر عملکرد و انگیزش شغلی معلمان با نقش میانجی دینداری در کار را در جامعه مورد مطالعه مورد تأیید قرار داد. بیدختی و همکاران (۱۳۹۷) پژوهشی با هدف بررسی نقش سرمایه اجتماعی و

دینداری بر احساس امنیت اجتماعی دانشجویان انجام داده اند. یافته ها نشان داد که در بین مؤلفه ها و ابعاد دینداری مؤلفه مناسکی دارای بالاترین اثر بر سرمایه اجتماعی است. خود سرمایه اجتماعی نیز بر روی امنیت جانی، مالی و سیاسی اثر مثبت و معناداری دارد. اعزازی و ابراهیم پور (۱۳۹۶)، در مطالعه ای به بررسی نقش دینداری در توسعه کارآمدی معلمان دبیرستان های اردبیل پرداختند. نتایج بدست آمده از تحقیق حاکی از این است که دینداری در توسعه کارآمدی معلمان تأثیر مثبت معنی داری دارد. همچنین ضریب بتا نشان می دهد که دینداری ۴۰ درصد تغییرات توسعه کارآمدی معلمان را پیش بینی می کند. ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۶)، در مطالعه ای به بررسی رابطه خودکارآمدی و سرمایه اجتماعی با اعتماد سازمانی معلمان مدارس متوسطه دوم دخترانه شهر ساری پرداختند. یافته ها نشان داد که بین خودکارآمدی، سرمایه اجتماعی و اعتماد سازمانی معلمان مدارس متوسطه دوم دخترانه شهر ساری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. سرمایه اجتماعی، خودکارآمدی قادر به پیش بینی متغیر اعتماد سازمانی می باشد. قشلاقی و همکاران (۱۳۹۹)، در پژوهشی با عنوان مقایسه اثربخشی گروه درمانی رفتاری ارتباطی، معنوی دینی اسلام محور و تلفیقی بر احساسات مثبت زنان دارای تجربه دلزدگی زناشویی به این نتیجه رسیدند که درمان تلفیقی نسبت به درمان های رفتاری ارتباطی و معنوی دینی تأثیر بیشتری بر احساسات مثبت نسبت به همسر و اجتماع دارد. اقبال و همکاران (۲۰۲۳)، در پژوهشی اقدام به بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی: آیا خودکارآمدی رابطه را تعدیل می کند؟، نمودند. یافته ها حاکی از آن است که انواع پیوند، پل زدن و پیوند دهنده سرمایه اجتماعی و خودکارآمدی رابطه مستقیم معناداری با بهزیستی اجتماعی دارد. خودکارآمدی رابطه بین سرمایه اجتماعی پیوندی و بهزیستی اجتماعی را تعدیل می کند. به طور مشابه، خودکارآمدی رابطه بین سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی را تعدیل می کند. همچنین، خودکارآمدی رابطه بین سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی را خنثی می کند. سولیستیانی و همکاران (۲۰۲۲)، در مطالعه ای به بررسی خودکارآمدی به عنوان میانجی تأثیر سرمایه اجتماعی بر جهت گیری کارآفرینی پرداختند. نتایج نشان داد که سرمایه اجتماعی به طور مثبت با جهت گیری کارآفرینی مرتبط است و خودکارآمدی به عنوان واسطه این رابطه یافت شد. لی و همکاران (۲۰۲۱)، پژوهشی با هدف بررسی تأثیر سرمایه روان شناختی، سرمایه اجتماعی و سرمایه انسانی بر فرهنگ ارزشی کارکنان انجام داده اند. یافته ها نشان داد که سرمایه روانشناختی، سرمایه اجتماعی و سرمایه

انسانی بر فرهنگ ارزشی کارکنان تاثیر معناداری دارند. حسنی مقدم و همکاران (۲۰۲۰)، در مطالعه ای به بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و خودکارآمدی پرداختند. نتایج نشان داد که از بین هشت بعد سرمایه اجتماعی، بالاترین و کمترین میانگین نمرات مربوط به بعد کنشگری و تحمل تنوع بود. میانگین و انحراف معیار بود که نشان دهنده خودکارآمدی متوسط است. ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین تمامی ابعاد سرمایه اجتماعی و خودکارآمدی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین، نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که مشارکت اجتماعی، ارتباطات محله، روابط خانوادگی و دوستان، تحمل تنوع و ارتباطات کاری، ۵۵ درصد از واریانس خودکارآمدی زنان مبتلا به دیابت را تبیین می کند. حسین و عبدالله (۲۰۱۹)، در مطالعه ای به پیش بینی انگیزش شغلی بر اساس دینداری و جو اخلاقی سازمانی در ادارات بیروت پرداخته اند. نتایج نشان داد که اساس دینداری و جو اخلاقی سازمانی بر انگیزش شغلی تاثیر معناداری داشتند. پارک و شارما (۲۰۱۶)، در مطالعه ای به بررسی رابطه دینداری و سرمایه اجتماعی با بررسی نقش خودکارآمدی پرداختند. نتایج نشان می دهد که دینداری و خودکارآمدی با سرمایه اجتماعی رابطه معناداری داشتند. خودکارآمدی بر رابطه بین دینداری و سرمایه اجتماعی نقش میانجی داشته است..

روش شناسی پژوهش

با توجه به موضوع تحقیق، این مطالعه از نظر هدف، یک تحقیق کاربردی بود. پژوهش حاضر از نظر شیوه انجام کار از نوع تحقیقات توصیفی- همبستگی بود. جامعه آماری در مطالعه حاضر، کلیه مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز بود. بنابر اطلاعات موجود تعداد کل جامعه آماری در این پژوهش ۸۵۰ نفر بود. با توجه به جدول مورگان، ۲۵۶ نفر به عنوان نمونه در نظر گرفته شد. روش نمونه گیری در این مطالعه، تصادفی طبقه ای بود. روش گردآوری اطلاعات در این پژوهش، کتابخانه ای- میدانی بود. کتابخانه ای به این علت که در کلیه بخش های نوشتاری در این پژوهش، از کتب، مجلات و منابع مختلف ادواری در کنار مجلات الکترونیک، اسناد مختلف، نشریه ها، پایگاه های اینترنتی و... بهره گرفته شده است. روش میدانی به جهت جمع آوری داده ها از طریق پرسشنامه می باشد.

در این پژوهش، برای گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های استاندارد خودکارآمدی معلمان شوارتز^۱ (۲۰۰۸)، دینداری اسلامی صافدل (۱۳۹۳)، سرمایه اجتماعی شجاعی (۱۳۹۳) و پرسشنامه مهدویت حسین‌زاده و همکاران (۱۳۸۸)، استفاده شد. روایی صوری پرسشنامه‌ها با توجه به نظرات متخصصین و صاحب‌نظران و تایید استاد راهنما مورد تأیید قرار گرفت. در این پژوهش با استفاده از نرم‌افزار SPSS و از طریق ضریب آلفای کرونباخ به بررسی پایایی ابزارهای پژوهش پرداخته شد. مقدار آلفای محاسبه شده مربوط به هر یک از پرسشنامه‌ها به ترتیب ۰/۸۸، ۰/۹۳، ۰/۹۰ و ۰/۹۱ بدست آمد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات آماری گردآوری شده از نرم‌افزارهای SPSS و Amos استفاده شد. دو دسته آزمون توصیفی (شامل فراوانی، درصد و انحراف معیار داده‌ها) و در بخش تحلیل داده‌های پژوهش به منظور تعیین نرمال و یا غیر نرمال بودن داده‌ها از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف استفاده شده و به تناسب نتیجه این آزمون، از آزمون‌های استنباطی مانند همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر، برای بررسی فرضیات استفاده شد.

فرضیه‌های پژوهش

- ۱- خودکارآمدی بر رابطه دینداری اسلامی و سرمایه اجتماعی با اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز نقش واسطه‌ای دارد.
- ۲- دینداری اسلامی با خودکارآمدی مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز رابطه معناداری دارد.
- ۳- دینداری اسلامی با اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز رابطه معناداری دارد.
- ۴- خودکارآمدی با اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز رابطه معناداری دارد.

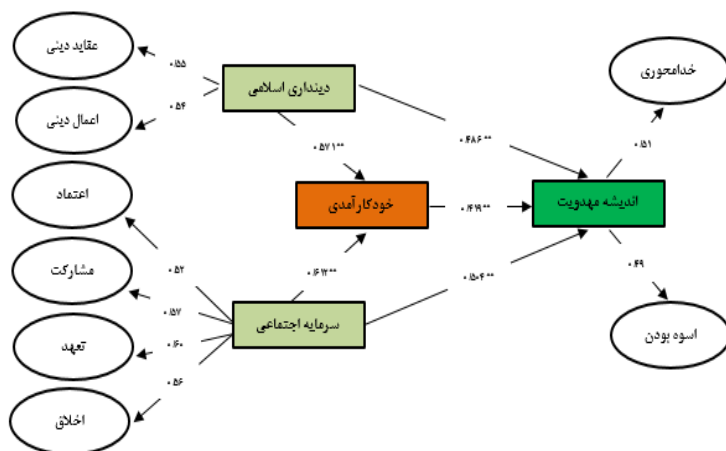
1 - Shouartz

۶- سرمایه اجتماعی با اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز رابطه معناداری دارد.

یافته‌های پژوهش

فرضیه اصلی پژوهش: خودکارآمدی بر رابطه بین دینداری اسلامی و سرمایه اجتماعی با اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز، نقش واسطه ای دارد.

برای بررسی نقش میانجی خودکارآمدی در رابطه بین دینداری و سرمایه اجتماعی با اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز از تحلیل مسیر از طریق AMOS استفاده شد. نتایج مربوط به این تحلیل در زیر ارائه شده است. نتیجه مربوط به تحلیل مسیر به صورت شکل شماره ۱، می باشد.

شکل ۲: مدل نهایی پژوهش

شکل شماره ۱، مدل نهایی نقش میانجی خودکارآمدی در رابطه بین دینداری، سرمایه اجتماعی و اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز را نشان می‌دهد. در مدل‌سازی معادلات ساختاری قبل از اینکه مدل پذیرفته شود باید مشخص شود که آیا مدل مفهومی با داده‌های

پژوهش برازش دارد یا خیر. متخصصان شاخص‌های را به منظور بررسی برازش مدل ارائه داده‌اند. چنانچه شاخص‌های مدل با آنچه متخصصان ارائه داده‌اند همسو باشد می‌توان گفت که مدل با داده‌ها برازش دارد. در جدول زیر شاخص‌های برازش داده‌ها با مدل مفهومی ارائه شده است.

جدول ۱: شاخص‌های برازش مدل

شاخص	علامت اختصاری	معادل فارسی	دامنه‌ی قابل قبول	مدل تدوین شده
تطبیقی	CFI	شاخص برازش تطبیقی	۰/۹۰-۱	۰/۹۶
	TLI	شاخص توکر-لویس	۰/۹۰-۱	۰/۹۸
مقتصد	PNFI	شاخص برازش هنجار شده‌ی مقتصد	۰/۵۰-۱	۰/۶۶۲
	PCFI	شاخص برازش تطبیقی مقتصد	۰/۵۰-۱	۰/۷۸۱
	RMSEA	ریشه‌ی میانگین مربعات خطای برآورد	۰-۰/۰۸	۰/۰۷۱
	GFI	شاخص نیکویی برازش	۰/۹۰-۱	۰/۹۸۷
مطلق	AGFI	شاخص نیکویی برازش اصلاح شده	۰/۹۰-۱	۰/۹۴۴
	CMIN/df	مقدار کای اسکوئر	وابسته به نمونه	۲/۵۸
	P	سطح معناداری	وابسته به نمونه	۰/۰۷۱

جدول شماره ۱، شاخص‌های برازش مدل نقش میانجی خودکارآمدی در رابطه بین دینداری، سرمایه اجتماعی و اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز را نشان می‌دهد. بر این اساس اگر شاخص‌های تطبیقی CFI و TLI بزرگ‌تر از ۰/۹۰ و شاخص‌های مقتصد PNFI و PCFI بزرگ‌تر از ۰/۵۰ و RMSEA کوچک‌تر از ۰/۰۸ و هم‌چنین شاخص‌های مطلق GFI و AGFI بزرگ‌تر از ۰/۹۰ باشند و CMIN/df کوچک‌تر از ۳ باشد، نشان‌دهنده برازش مناسب و مطلوب مدل است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، شاخص‌های به‌دست‌آمده برای مدل این پژوهش در دامنه قابل قبول می‌باشند و با توجه به این نتایج می‌توان گفت داده‌ها با مدل برازش دارند. در جدول ۴-۱۱، ضرایب بتای استاندارد مربوط به هر یک از مسیرها نشان داده شده است.

جدول ۲: ضرایب بتای مستقیم و غیرمستقیم

مسیرها	ضرایب استاندارد	خطای معیار	مقدار بحرانی	معناداری	اثر غیر مستقیم
دینداری به خودکارآمدی	۰/۵۷۱	۰/۱۰۷	۵/۲۹۱	۰/۰۰۱	-
سرمایه اجتماعی به خودکارآمدی	۰/۶۱۲	۰/۰۹۵	۶/۳۸۱	۰/۰۰۱	-
دینداری به اندیشه مهدویت	۰/۴۸۶	۰/۱۰۱	۴/۸۲۵	۰/۰۰۲	۰/۲۳۹
سرمایه اجتماعی به اندیشه مهدویت	۰/۵۰۴	۰/۱۱۲	۴/۴۶۷	۰/۰۰۱	۰/۲۵۶
خودکارآمدی به اندیشه مهدویت	۰/۴۱۹	۰/۰۷۵	۵/۵۲۳	۰/۰۰۱	-

جدول شماره ۲، ضرایب بتای استاندارد مدل نقش میانجی خودکارآمدی در رابطه بین دینداری، سرمایه اجتماعی و اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز را نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، مقدار ضریب بتای مسیر دینداری به خودکارآمدی ($\beta=0/571$)، مسیر سرمایه اجتماعی به خودکارآمدی ($\beta=0/612$)، مسیر دینداری به اندیشه مهدویت ($\beta=0/486$)، مسیر سرمایه اجتماعی به اندیشه مهدویت ($\beta=0/504$) و مسیر خودکارآمدی به ت اندیشه مهدویت ($\beta=0/419$) به دست آمده است که همه مسیرها از لحاظ آماری معنادار می باشند ($P<0/05$). همچنین اثر غیرمستقیم دینداری با میانجی گری خودکارآمدی بر اندیشه مهدویت ($\beta=0/239$) و اثر غیرمستقیم سرمایه اجتماعی با میانجی گری خودکارآمدی بر اندیشه مهدویت ($\beta=0/256$) به دست آمد.

فرضیه فرعی اول: دینداری اسلامی با خودکارآمدی مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز رابطه معناداری دارد.

به منظور بررسی رابطه بین دینداری و خودکارآمدی مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج مربوط به این تحلیل در جدول ۴-۱۲ ارائه شده است.

جدول ۳: ماتریس همبستگی بین دینداری و خودکارآمدی

متغیرها	دینداری	عقاید دینی	اعمال دینی	خودکارآمدی
دینداری	۱			
عقاید دینی	۰/۵۵۶**	۱		

متغیرها	دینداری	عقاید دینی	اعمال دینی	خودکارآمدی
اعمال دینی	۰/۴۷۰**	۰/۳۳۱**	۱	
خودکارآمدی	۰/۵۹۷**	۰/۴۶۴**	۰/۵۷۳**	۱
* P<۰/۰۵ ** p<۰/۰۱				

جدول شماره ۳، ماتریس همبستگی متغیرهای دینداری و خودکارآمدی مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز را نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، بین متغیر دینداری و خودکارآمدی رابطه مثبت وجود دارد که این رابطه با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون ۰/۵۹۷ بوده و از لحاظ آماری معنادار می‌باشد ($P<۰/۰۱$). همچنین بین عقاید دینی و خودکارآمدی ($r=۰/۴۶۴$) و اعمال دینی و خودکارآمدی ($r=۰/۵۷۳$) نیز رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($P<۰/۰۱$).

فرضیه فرعی دوم: دینداری اسلامی با اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز رابطه معناداری دارد.

به منظور بررسی رابطه بین دینداری و اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج مربوط به این تحلیل در جدول شماره ۴، ارائه شده است.

جدول ۴: ماتریس همبستگی بین دینداری و اندیشه مهدویت

متغیرها	دینداری	عقاید دینی	اعمال دینی	اندیشه مهدویت
دینداری	۱			
عقاید دینی	۰/۵۵۶**	۱		
اعمال دینی	۰/۴۷۰**	۰/۳۳۱**	۱	
اندیشه مهدویت	۰/۴۹۲*	۰/۳۶۶**	۰/۵۵۳*	۱
* P<۰/۰۵ ** p<۰/۰۱				

جدول شماره ۴، ماتریس همبستگی متغیرهای دینداری و اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز را نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، بین متغیر دینداری و اندیشه مهدویت رابطه مثبت وجود دارد که این رابطه با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون ۰/۴۹۲ بوده و

از لحاظ آماری معنادار می‌باشد ($P < 0/05$). همچنین بین عقاید دینی و اندیشه مهدویت ($r = 0/366$) و اعمال دینی و اندیشه مهدویت ($r = 0/553$) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($P < 0/05$). فرضیه فرعی سوم: خودکارآمدی با اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز رابطه معناداری دارد.

به منظور بررسی رابطه بین خودکارآمدی و اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج مربوط به این تحلیل در جدول شماره ۵، ارائه شده است.

جدول ۵: ماتریس همبستگی بین خودکارآمدی و اندیشه مهدویت

متغیرها	خودکارآمدی	اندیشه مهدویت
خودکارآمدی	۱	
اندیشه مهدویت	$0/448^{**}$	۱
$p < 0/01^{***}$ $P < 0/05^{*}$		

جدول شماره ۵، ماتریس همبستگی متغیرهای خودکارآمدی و اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز را نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، بین متغیر خودکارآمدی و اندیشه مهدویت رابطه مثبت وجود دارد که این رابطه با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون $0/448$ بوده از لحاظ آماری معنادار می‌باشد ($P < 0/01$). فرضیه فرعی چهارم: سرمایه اجتماعی با خودکارآمدی مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز رابطه معناداری دارد.

به منظور بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و خودکارآمدی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج مربوط به این تحلیل در جدول شماره ۶، ارائه شده است.

جدول ۶: ماتریس همبستگی بین سرمایه اجتماعی و خودکارآمدی

متغیرها	سرمایه اجتماعی	اعتماد	مشارکت	تولید می‌تواند	اعتماد	پایداری به	خودکارآمدی
سرمایه اجتماعی	۱						
اعتماد	$0/751^{**}$	۱					

متغیرها	آماره	میانجی	اعتماد	مشارکت	تعهد سازمانی	اخلاقیات	پابندی به	خودکارآمدی
مشارکت	۰/۷۵۸**	۰/۷۹۵**	۱					
تعهد سازمانی	۰/۶۰۴**	۰/۴۴۴**	۰/۵۸۷**	۱				
پابندی به اخلاقیات	۰/۵۲۸**	۰/۳۶۳**	۰/۴۹۴**	۰/۶۲۴**	۱			
خودکارآمدی	۰/۶۴۶*	۰/۵۲۷**	۰/۴۸۷**	۰/۶۳۷**	۰/۴۲۰**	۱		
* P<۰/۰۵ ** P<۰/۰۱								

جدول شماره ۶، ماتریس همبستگی متغیرهای سرمایه اجتماعی و خودکارآمدی مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز را نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، بین متغیر سرمایه اجتماعی و خودکارآمدی رابطه مثبت وجود دارد که این رابطه با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون ۰/۶۴۶ بوده و از لحاظ آماری معنادار می‌باشد ($P<۰/۰۵$). همچنین بین اعتماد و خودکارآمدی ($r=۰/۵۲۷$)، مشارکت و خودکارآمدی ($r=۰/۴۸۷$)، تعهد سازمانی و خودکارآمدی ($r=۰/۶۳۷$) و پابندی به اخلاقیات و خودکارآمدی ($r=۰/۴۲۰$) نیز رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($P<۰/۰۱$).

فرضیه فرعی پنجم: سرمایه اجتماعی با اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز رابطه معناداری دارد.

به منظور بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد.

جدول ۷: ماتریس همبستگی بین سرمایه اجتماعی و اندیشه مهدویت

متغیرها	سرمایه اجتماعی	اعتماد	مشارکت	تعهد سازمانی	اخلاقیات	پابندی به	اندیشه مهدویت
سرمایه اجتماعی	۱						
اعتماد	۰/۷۵۱**	۱					

متغیرها	تعلیمات اجتماعی	اعتماد	مشارکت	تعهد سازمانی	اخلاقیات	پابندی به	اندیشه مهدویت
مشارکت	۰/۷۵۸**	۰/۷۹۵**	۱				
تعهد سازمانی	۰/۶۰۴**	۰/۴۴۴**	۰/۵۸۷**	۱			
پابندی به اخلاقیات	۰/۵۲۸**	۰/۳۶۳**	۰/۴۹۴**	۰/۶۲۴**	۱		
اندیشه مهدویت	۰/۵۲۹**	۰/۵۹۵**	۰/۵۴۷*	۰/۵۶۲**	۰/۴۴۲*	۱	
* P<۰/۰۵ ** p<۰/۰۱							

جدول شماره ۶، ماتریس همبستگی متغیرهای سرمایه اجتماعی و اندیشه مهدویت را نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، بین متغیر سرمایه اجتماعی و اندیشه مهدویت رابطه مثبت وجود دارد که این رابطه با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون ۰/۵۲۹ بوده و از لحاظ آماری معنادار می‌باشد ($P<۰/۰۱$). همچنین بین اعتماد و اندیشه مهدویت ($r=۰/۵۹۵$)، مشارکت و اندیشه مهدویت ($r=۰/۵۴۷$)، تعهد سازمانی و اندیشه مهدویت ($r=۰/۵۶۲$) و پابندی به اخلاقیات و اندیشه مهدویت ($r=۰/۴۴۲$) نیز رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($P<۰/۰۵$).

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نتایج فرضیه "سرمایه اجتماعی با خودکارآمدی مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز رابطه معناداری دارد"، نشان می‌دهد که با افزایش سرمایه اجتماعی در بین افراد می‌توان میزان خودکارآمدی آنها را افزایش داد.

در تبیین نتایج این فرضیه می‌توان به این نکات اشاره نمود که لازمه بهبود عملکرد در اجتماع همکاران ایجاد اعتماد متقابل می‌باشد. یعنی اگر افراد به هم اعتماد کنند و مطمئن باشند که توسط دیگران لطمه‌ای نمی‌خورند، منابع خود که شامل اطلاعات و امکانات و تسهیلات هستند را با دیگران شریک می‌شوند و باهم استفاده می‌نمایند. از طرفی، اگر افراد درون سازمان از چند فرد مجزا به یک کل تبدیل شوند و خود را یکی و از یک پیکر بدانند، می‌توانند هم‌افزایی داشته باشند و می‌توانند به صورت گروهی و تیمی فعالیت کنند و از این رو، میزان سازگاری آنها با شغل

افزایش می یابد. همین طور می توان در این بخش به این نکته توجه نمود که هر چه افراد مشارکت مثبت تر و سازنده تری داشته باشند و رفتارهای سیاسی منفی کمتری از خود در سازمان نشان دهند، افراد بیشتر از قبل با شغل خود احساس سازگاری می کنند، و سازمان بهتر و زودتر به اهداف از پیش تعیین شده خود نائل می گردد و می تواند بهره وری خود را افزایش دهد. نتایج این فرضیه با نتایج مطالعات سولیسستانی و همکاران (۲۰۲۲)، لی و همکاران (۲۰۲۱)، حسنی مقدم و همکاران (۲۰۲۰)، همخوانی و مطابقت داشته و در یکراستا بوده اند.

نتایج فرضیه "دینداری اسلامی با اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز رابطه معناداری دارد". نشان می دهد مدیران موثرترین رکن در فرآیند تعلیم و تربیت هستند و رفتار و شخصیت آن ها مهم ترین تأثیرات را بر دانش آموزان می گذارد.

در تبیین نتایج این فرضیه می توان اشاره نمود که ایجاد فرهنگ صحیح دینداری اسلامی، در جهت ترویج گفتمان مهدویت و در نتیجه درک صحیح افراد از فرهنگ و جو معنوی در سازمانی که مشغول کار و فعالیت می باشند، لازم و ضروری است. بنابراین این مدیران مدارس هستند که می تواند با آگاهی به ظرفیت های معلمان و دانش آموزان روز به روز فرهنگ دینداری اسلامی را گسترش و متبلور سازد. از طرفی لازم است مدیران برای حضور مفید و موثر در جمع معلمان و دانش آموزان در مدرسه از حد قابل قبولی از اعتقادات معنوی، خدامحوری، اسوه بودن، ارزشی و اخلاق مهدوی، برخوردار باشند به دلیل اینکه اگر مدیران مدارس فاقد این روحیه معنوی کافی باشند نمی توانند دشواری های کار را تحمل کرده و اثر بخشی لازم را نخواهند داشت. یکی از مولفه هایی که با اندیشه مهدویت رابطه مستقیم دارد دینداری اسلامی، است. پابندی به مبانی دینی مدیران و معلمان با افزایش روحیه مهدوی آن ها رابطه مستقیم دارد. نتایج این فرضیه با نتایج مطالعات شفیعی و همکاران (۱۴۰۰)، بیدختی و همکاران (۱۳۹۷) و فلاح پور (۱۴۰۳) همخوانی و مطابقت داشته و در یکراستا بوده اند. این پژوهشگران نیز در نتایج مطالعات خود به ضرورت اهمیت دینداری اسلامی جهت فراهم نمودن زمینه ای برای ترویج اندیشه مهدویت اشاره نموده اند.

نتایج فرضیه "دینداری اسلامی با خودکارآمدی مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز رابطه معناداری دارد". نشان می دهد که دینداری اسلامی عاملی است درونی که سبب اهمیت یافتن معنویات و بعد روحانی برای فرد در امور شخصی، اجتماعی و شغلی می شود.

در تبیین نتایج این فرضیه باید اشاره نمود که گوش فرادادن به نیازهای معنوی، دینی و مذهبی و مورد حمایت معنوی و عاطفی قرار دادن نیروهای انسانی در سازمان از جمله متولیان تعلیم و تربیت، موجب تقویت خودکارآمدی در افراد آن سازمان می شود. دینداری در کار فرد با اعتقاد به اینکه، بایستی در جهان هستی برای هدف خاصی خلق شده باشد و بایستی در برابر وظایف محوله به وی نهایت تلاش را داشته باشد تا حق الناس را به طور کامل رعایت نموده باشد، موجب می شود که در انجام وظایفش هیچ کوتاهی ننماید، زمانی که یک معلم از اعتقاد راسخ برخوردار باشد بهترین راه برای رسیدن به پاداش آخرت را کمک به خلق و انجام صحیح وظیفه و ایفا حق الناس می داند، لذا انگیزه وی برای انجام وظایفش افزایش می یابد. عمل به باورهای دینی ارزش هایی را در فرد زنده می کند که موجب می شود، اعمال و وظایف شغلی و دنیوی برای او معنی و مفهوم دیگری پیدا کند و به غیر از پاداش های دنیوی، پاداش های اخروی نیز برای وی اهمیت می یابد و بلکه در اولویت بالاتری قرار می گیرند. نتایج نشان داد که در جوامع مذهبی سطح عملکرد و تمایل افراد به انجام وظایف ارتباط مستقیمی با دینداری آنان و سطح تعالیم دینی آنها دارد، لذا زمانی می توانیم در جامعه مذهبی ایران از معلمان مذهبی انتظار افزایش خودکارآمدی، داشته باشیم که دینداری در آنان تقویت شود. نتایج این فرضیه با نتایج مطالعات فلاحت پور (۱۴۰۱)، شفیعی و همکاران (۱۴۰۰) و (اعرابیان و همکاران، ۱۳۹۸). همخوانی و مطابقت داشته و در یکرستا بوده اند.

نتایج فرضیه "سرمایه اجتماعی با اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز رابطه معناداری دارد". مدیرانی که از سرمایه اجتماعی مطلوبی بهره می برند دارای ارتباطات شغلی قوی بوده و در تعامل با سایر همکاران به طور مطلوبی رفتار می نمایند و در اداره و سازمان خود نیز از این روابط اجتماعی مناسب بهره می جویند.

در تبیین نتایج این فرضیه می توان اشاره نمود که ایجاد اندیشه مهدویت در سازمان و جستجوی معنای آن توسط کارکنان بر افزایش در سطح سرمایه اجتماعی افراد کمک می کند و فعالیت های

اجتماعی آنها را تحت تاثیر خود قرار می دهد. به گونه ای که اهداف سازمانی و زندگی فردی افراد طوری طراحی شوند که از وسواس های اجتماعی به دور بوده و با ویژگی های منابع انسانی، عملکرد سازمان و روابط آن ها متناسب باشند که بتوانند سرمایه اجتماعی افراد را ارتقاء دهند. در نتیجه این تعاملات و ارتباطات مناسب بین کارکنان با یکدیگر و همچنین با مدیران و سایر افراد که به نوعی در اداره با آنها در ارتباط می باشند باعث انتقال ارزش های معنوی و اخلاق و رفتارهای مطابق با فرهنگ بومی و اسلامی چون خدامحوری و اسوه بودن می شود. ترویج اندیشه فرهنگی موجبات همدلی و صمیمیت، تلاش مضاعف، و پایه گذاری بنیان زندگی فردی و جمعی بر اساس سبک زندگی انبیا و پیامبران الهی شده و در نتیجه می توانند شایستگی ها و صلاحیت های اخلاقی و ارزشی خود را افزایش بدهند. نتایج این فرضیه با نتایج مطالعات فلاحت پور (۱۴۰۱)، شفیعی و همکاران (۱۴۰۰) و اقبال و همکاران (۲۰۲۳) همخوانی و مطابقت داشته و در یکرستا بوده اند.

نتایج فرضیه "نقش میانجی خودکارآمدی بر رابطه دینداری اسلامی و سرمایه اجتماعی با اندیشه مهدویت مدیران زن مدارس نواحی چهارگانه شیراز، نقش واسطه ای دارد". نشان می دهد که دین به طور مدام جمع را می سازد و بازسازی می کند و زمینه را برای مشارکت های اجتماعی که لازمه سرمایه اجتماعی در مراکز تعلیم و تربیت است را فراهم می سازد.

در تبیین نتایج این فرضیه می توان به این نکات اشاره نمود که دینداری از طریق عقاید و اعمال دینی موجب می شود تا کارکنان درک بهتر و بیشتری از اهمیت کارشان، جهت گیری ارزشی و معنوی و هدفمند بودن کارشان کسب نمایند و لذا سطح معناداری شغلشان افزایش می یابد. مدیران و رهبران سازمان ها، با به وجود آوردن معنویت در محیط های کاری، این احساس را در میان کارکنان ایجاد می کنند که کارکنان خود را از سازمان و واحد کاری بدانند، در سازمان از همدیگر حمایت نموده و خود را با مأموریت ها و اهداف سازمان عجین نمایند. کارکنان در این حالت، کار خود را بامعنا، هدف دار و چالش برانگیز درمی یابند و یا به عبارتی دیگر انگیزه در آنان ایجاد می شود. دین اسلام بخش بزرگی از فرهنگ انسانی جامعه ما را تشکیل می دهد که می تواند با ایجاد باورها و ارزش های مشترک میان پیروان خود و فراخوانی آنها به انجام مناسک و اعمال مذهبی مشترک آنان را به دور یکدیگر جمع کرده و از این طریق موجبات استحکام و دوام اجتماعی و ترویج فرهنگ مهدویت را فراهم کند. از سوی دیگر همین ویژگی بارز دین؛ یعنی

متحد ساختن افراد با یکدیگر به هنگام ضرورت اجتماعی می تواند این افراد یکپارچه را به رویارویی با ظلم و استبداد فراخواند و بدین ترتیب به گلوگاه انقلابی تبدیل شود که هدفش مبارزه با ظلم و ستم بیدادگران است. از دیگر کارکردهای دین آن است که چتر حمایت معنوی خود را بر پیروانش می گستراند و موجبات آرامش روحی و امید به آینده را در آنان فراهم می آورد. دیگر آنکه از طریق دعوت به هنجارها و ارزش های مثبت تثبیت شده، اسباب شکل گیری تعاملات اجتماعی سالم مبتنی بر سنجایی اخلاقی مثبت چون خدامحوری، اسوه بودن، صداقت، نوع دوستی، ایثار و اعتماد را فراهم می کند و بنابراین به مشارکت های گسترده افراد با یکدیگر دامن می زند و در نتیجه به ایجاد فضای مطلوب تر اجتماعی منجر می شود. دینداری و معنویات موجب کاهش تنش ایجاد شده و افزایش خودکنترلی و خودکارآمدی معلمان می شود. نتایج این فرضیه با نتایج مطالعات حسنی مقدم و همکاران (۲۰۲۰) و مرادی دهنوی و همکاران (۱۴۰۱) و اعراییان و همکاران (۱۳۹۸). همخوانی و مطابقت داشته و در یکرستا بوده اند. نتایج این فرضیه نشان دهنده این موضوع می باشد که خودکارآمدی مانند پلی بین دینداری اسلامی، سرمایه اجتماعی و اندیشه مهدویت عمل می کند و دستیابی به اندیشه مهدویت توسط معلمان را تسهیل می کنند. باور به اندیشه مهدوی، باعث می شود تا خدا محوری، اسوه بودن، آرمانگرایی، نشاط و پویایی، وظیفه شناسی و روح امید در افراد زنده شود و جامعه را در این زمینه ها به کوشش مضاعف وا دارد.

پیشنهادهای پژوهش

- با توجه به نتایج فرضیه اول متولیان تربیتی باید به این نکته توجه نمایند که هر چه کارکنان محیط های آموزشی مشارکت مثبت تر و سازنده تری در مدرسه داشته باشند و رفتارهای سیاسی منفی کمتری از خود در محیط های آموزشی، نشان دهند، افراد بیشتر از قبل با شغل خود احساس سازگاری می کنند، و مدرسه بهتر و زودتر به اهداف از پیش تعیین شده خود نائل می گردد و می تواند بهره وری خود را افزایش دهد.

- با توجه به نتایج فرضیه دوم پژوهش، حمایت از تشکلهای مذهبی در مدرسه و سازمان آموزش و پرورش و ترغیب مدیران برای عضویت، موجب بهبود اعتماد و انسجام آنها برای مشارکتهای آتی در گروههای اجتماعی خواهد شد.

- با توجه به نتایج فرضیه سوم پژوهش، نقش خودکارآمدی در پیش بینی اندیشه مهدویت مدیران مدارس، بکارگیری مداخلات موثر به منظور بهبود اندیشه مهدویت و خودکارآمدی در مدیران بدین صورت که ضرورت دارد دوره هایی برای آنان برگزار شود که در بستر وظایف شغلی آنان باشد و همچنین به صورت دوره های منظم و در محدوده ی فعالیت آنها باشد.

- با توجه به نتایج فرضیه اصلی پژوهش، وزارت آموزش و پرورش با برگزاری همایش ها و سمینار های مختلف در زمینه دینداری، سرمایه اجتماعی، خودکارآمدی و اندیشه مهدویت، مدیران مدارس و دانش آموزان را با این متغیرها به خوبی آشنا و با فلسفه این متغیرها و روابط و تاثیر آنها بر هم آشنایی بیشتری پیدا کنند.

قدردانی

با تشکر از همه عزیزانی که در تهیه و تنظیم، گردآوری اطلاعات، داوری، چاپ و انتشار این مقاله، همکاری و همراهی نموده اند.

فهرست منابع

- ابراهیمی، فاطمه؛ رسولی، سیده عصمت؛ سلیمی، لادن (۱۳۹۶)، بررسی رابطه خودکارآمدی و سرمایه اجتماعی با اعتماد سازمانی معلمان مدارس متوسطه دوم دخترانه شهر ساری، **سومین همایش ملی مطالعات نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی ایران**.
- اعرابیان، شیوا؛ احمدیان، ذکریا؛ محمدی، سمیه؛ محمدی، سمیرا؛ کریمخانی، فاطمه (۱۳۹۸)، تبیین عوامل موثر بر خود کارآمدی معلمان، **هفتمین همایش ملی پژوهش های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی ایران**.
- اعزازی، سید مسعود؛ ابراهیم پور، حبیب (۱۳۹۶)، بررسی نقش دینداری در توسعه کارآمدی معلمان دبیرستان های اردبیل، **روانشناسی مدرسه و آموزشگاه**، دوره ۶، شماره ۴ - شماره پیاپی ۲۴
- افلاکی فرد، حسین؛ محبی نیا، مهدی (۱۴۰۲)، بررسی ارتباط بین سواد رسانه ای و خودکارآمدی با انگیزش شغلی معلمان مقطع دوم متوسطه جهرم، **هفتمین کنفرانس بین المللی مطالعات جهانی در علوم تربیتی، روانشناسی و مشاوره**.
- امینی، فاطمه؛ رسولی، سیده عصمت؛ سلیمی، لادن (۱۳۹۶)، بررسی رابطه خودکارآمدی و سرمایه اجتماعی با اعتماد سازمانی معلمان مدارس متوسطه دوم دخترانه شهر ساری، **سومین همایش ملی مطالعات نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی ایران**.
- بیدختی، محمدرضا؛ ویس کرمی، حسن علی؛ دلدار، علی اکبر (۱۳۹۷)، خودکارآمدی: چپستی و کاربرد در آماده سازی و توسعه حرفه ای معلم، **نظریه و عمل در تربیت بدنی**، دوره ۴، شماره ۵ - شماره پیاپی ۵.
- جان احمدی مریان، شهلا؛ علیزاده، توران (۱۳۹۵)، بررسی رابطه سبک مدیریت مدیران با رضایت شغلی و انگیزه شغلی معلمان ابتدایی شهرستان تالش، **مطالعات رهبری فرهنگی**، سال سوم، شماره ۳ (پیاپی ۸).

- جمالی راد، فهیمه، آزادی، محمود، صالحی، منیره، طالبیان شریف، جعفر، رضاداد، علیه (۱۴۰۲). بررسی تاثیر کرامت درمانی معنوی اسلامی بر افسردگی و سازگاری زوجی زنان آسیب دیده از پیمان شکنی همسر. **فصلنامه فرهنگی - تربیتی زنان و خانواده**، ۱۸ (۶۴).
- حدادنیا، سیروس، ثلث اردکانی، عباس (۱۴۰۳). آزمون الگوی مفهومی ارتباط بین هویت معنوی و ترویج گفتمان مهدویت از طریق سرمایه فکری کارکنان نظامی. **مدیریت سرمایه انسانی دفاعی**، ۴ (۲)، ۱-۲۰.
- حسین زاده، اکرم؛ رضا همایی، محمد احسان تقی زاده (۱۳۸۸)، «بررسی باور به مهدویت در میان جوانان تهرانی، **فصل نامه علمی پژوهشی مشرق موعود**، ش ۱۲، قم، مؤسسه آینده روشن، ۱۳۸۸ ش.
- خمیرنیا، علی (۱۳۹۸)، بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و انگیزش شغلی در دبیران تربیت بدنی شهر کرج، **اولین همایش ملی دستاوردهای علوم ورزشی و سلامت دانشگاه علوم پزشکی آبادان**.
- راد، علی، و عزیزی سعید (۱۳۹۹)، تحلیل گفتمان مهدویت، در احادیث حسن بن محبوب، **فصلنامه علمی پژوهشی انتظار موعود**، سال بیستم، شماره.
- سبحانی، ج (۱۳۹۵)، **همایش گفتمان مهدویت**، تبریز ۱۳ <http://www.azaruniv.ac.ir/News/1438>
- سراج، رضا؛ توکل، مریم (۱۳۹۵)، ساختاری هوش اجتماعی و خود متمایزسازی با واسطه گری دینداری معلمان. **مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی**، دوره ۵، شماره ۲.
- شجایی، عادل (۱۳۹۳)، آینده پژوهی انگیزه شغلی معلمان با استفاده از روش تحلیل لایه ای علی، **راهبردهای نوین تربیت معلمان**، سال پنجم، شماره ۱۰.
- شفیعی، فاطمه؛ کلاتری، مهدی؛ ذوالفقاری زعفرانی، رشید (۱۴۰۰)، تاثیر اخلاق حرفه ای بر عملکرد و انگیزش شغلی معلمان با نقش میانجی دینداری در کار، **تحقیقات مدیریت آموزشی**، دوره ۱۳، شماره ۴۹ - شماره پیاپی ۴۹.
- شهینی بیلاق، الهام؛ سامری، مریم؛ حسنی، محمد (۱۳۹۹)، تأثیر شرایط سازمانی مدرسه، ادراک رهبری و انگیزش معلمان بر بهبود فعالیت تدریس با میانجی گری توسعه حرفه ای معلمان، **رویکردهای نوین آموزشی**، دوره ۱۴، شماره ۲ - شماره پیاپی ۳۰.
- صافدل، علی؛ (۱۳۹۳)، بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و انگیزش شغلی در دبیران تربیت بدنی شهر کرج، **اولین همایش ملی دستاوردهای علوم ورزشی و سلامت دانشگاه علوم پزشکی آبادان**.

ضماهنی، محمدمهدی (۱۳۹۱)، بررسی نقش میانجی سرمایه اجتماعی در رابطه بین هویت سازمانی و انگیزش شغلی معلمان مقطع ابتدایی شهرستان کوه چنار، دومین کنفرانس ملی علوم انسانی و توسعه.

عظیمی، کاظم (۱۳۸۹). درآمدی بر فرهنگ و عناصر آن. مجله دین و ارتباطات. شماره ۳۷. فقیهی، جواد؛ رفیعی هنر، حمید؛ خوش گفتار مقدم، علی اکبر (۱۴۰۰)، مدل یابی رابطه دین‌داری و آسایش روان‌شناختی با میانجیگری خودکارآمدی، حمایت اجتماعی ادراک شده و معنای زندگی، روان‌شناسی فرهنگی، دوره ۶، شماره ۲

فلاح پور، زهرا (۱۴۰۱)، بررسی رابطه خودکارآمدی و هوش فرهنگی با انگیزش شغلی در معلمان مدارس ابتدایی دخترانه شهرستان ساوجبلاغ، پنجمین همایش بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی.

قدیمی یردوقدی، رضا؛ حافظیان، مریم (۱۳۹۹)، روابط ساختاری هوش اجتماعی و خودمتمایزسازی با واسطه‌گری دین‌داری معلمان. مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی، دوره ۵، شماره ۲. قشلاقی، سعیده، علیوندی وفا، مرضیه، اسماعیل پور، خلیل آزموده، معصومه (۱۳۹۹). مقایسه اثربخشی گروه درمانی رفتاری ارتباطی، معنوی دینی اسلام‌محور و تلفیقی بر احساسات مثبت زنان دارای تجربه دلزدگی زناشویی. فصلنامه فرهنگی- تربیتی زنان و خانواده، ۱۵(۵۱)، ۷-۲۷.

محمدی، مریم (۱۴۰۲)، بررسی رابطه بین هویت سازمانی و انگیزش شغلی با نقش واسطه‌ای سرمایه اجتماعی و فرهنگ مهدوی کارکنان آموزش و پرورش شهر یاسوج، پنجمین همایش ملی پژوهش‌های حرفه‌ای در روانشناسی و مشاوره با رویکرد از نگاه معلم.

مرادی دهنوی، جواد؛ رفیعی هنر، حمید؛ خوش گفتار مقدم، علی اکبر (۱۴۰۱)، مدل یابی رابطه دین‌داری و آسایش روان‌شناختی با میانجیگری خودکارآمدی، حمایت اجتماعی ادراک شده و معنای زندگی، روان‌شناسی فرهنگی، دوره ۶، شماره ۲.

نظری حسین آباد، مریم و شاکری، زهرا (۱۴۰۲)، بررسی رابطه بین هویت سازمانی با سرمایه اجتماعی کارکنان آموزش و پرورش شهر یاسوج، پنجمین همایش ملی پژوهش‌های حرفه‌ای در روانشناسی و مشاوره با رویکرد از نگاه معلم.

الیاسی، مهری، برادران خانیانی، مونا، واسعی، نسرین، فراستی، آیتا (۱۴۰۲)، نقش میانجی انعطاف‌پذیری خانواده در ارتباط بین دینداری با بحران هویت دختران نوجوان. فصلنامه فرهنگی- تربیتی زنان و خانواده، 18(64).

- Beyker, A, Doilvion, V. (2020). Can Intellectual Capital Promote the Competitive Advantage? Service Innovation and Big Data Analytics Capabilities in a Moderated Mediation Model, International Journal of Innovation Management.
- Coppe, T, Thomas L, Pantić N, Froehlich DE, Sarazin M, Raemdonck I. The Use of Social Capital in Teacher Research: A Necessary Clarification. Front Psychol. 2022 Jun 10;13:866571.
- Eghbal, C. J., Liu, T. C., Chu, M. A., & Hsiao, Y. C. (2023). "Intellectual capital and new product development. Journal of Engineering and Technology Management", 33, 154-173.
- Hasani Moghadam, S, Yousefi Abdolmaleki E, Alijani F, Bagherian Afrakoti N, Ganji J. The Relationship between Social Capital and Self-Efficacy in Women with Gestational Diabetes Mellitus: A Cross Sectional Study. Ethiop J Health Sci. 2020 Jul 1;30(4):541-548.
- Hoseyn, R., & Abdoola, D. (2019). Intellectual capital within the project management. Procedia Engineering, 153, 384-391.
- Kuo, Nien-Te, (2021). " How social capital affects support intention: The mediating role of place identity", Journal of Hospitality and Tourism Management. Volume 46, pp.40-49
- Li, M. Flache, A., & Hofman, A., (2023). Social capital and social well-being among youth: Does self-efficacy moderate the relationship?, Journal of Human Behavior in the Social Environment, DOI: 10.1080/10911359.2023.2199041
- Park , J., Shouma, E., (2016). The impact of social capital on self-efficacy and study success among first-year university students. **Learning and Individual Differences**, 52, 109 – 118. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2016.09.016>
- Putnam, R,D, and Goss, Krishna (2002) "introduction in Putnam [ed] , Democracies in Flux , the evolution of social capital in contemporary society", oxford university press.
- Shouartz, N.; (2008), Employees' Perceptions on the Relationship of Intellectual Capital and Business Performance of ICT Companies. Sustainability , 14, 275.
- Sulistiyani, NW, Suhariadi F, Fajrianthi. Self-Efficacy as a Mediator of the Impact of Social Capital on Entrepreneurial Orientation: A Case of Dayak Ethnic Entrepreneurship. **Sustainability**. 2022; 14(9):5620. <https://doi.org/10.3390/su14095620>
- Xie, Z, Wu R, Liu H, Liu J. How does teacher-perceived principal leadership affect teacher self-efficacy between different teaching experiences through collaboration in China? A multilevel structural equation model analysis based on threshold. Front Psychol. 2022 Aug 25;13:933838.